

Besluit van het college

Opsteller

Kalinowski, Igor

Portefeuillehouder

Rolie Tromp

Vergadering van

College d.d. 25 aug 2026

Kenmerk

Z.26.574540 / D.26.2226099

Vertrouwelijkheid

Openbaar

Onderwerp

Beleidsregels aanvraag prioriteit transportcapaciteit woningbouwprojecten en scholen

Besluit

Akkoord (Gewijzigd besloten)

1. De beleidsregels aanvraag prioriteit transportcapaciteit Woningbouwprojecten en scholen Heerenveen 2026 vast te stellen.
2. Mandaat te verlenen aan de Concerndirecteur Leefomgeving voor de verdere uitvoering van dit besluit.
3. De bijgevoegde raadsbrief vast te stellen en direct na vaststelling te versturen naar de raad.

Onderwerp

Beleidsregels aanvraag prioriteit transportcapaciteit woningbouwprojecten en scholen

Definitief besluit

1. De beleidsregels aanvraag prioriteit transportcapaciteit Woningbouwprojecten en scholen Heerenveen 2026 vast te stellen.
2. Het mandaatbesluit Aanvraag prioriteit transportcapaciteit woningbouwprojecten en scholen Heerenveen 2026 vast te stellen.
3. De bijgevoegde raadsbrief vast te stellen en direct na vaststelling te versturen naar de raad.

Inleiding

Door netcongestie is er onvoldoende transportcapaciteit op het elektriciteitsnet om alle aanvragen voor nieuwe of zwaardere aansluitingen direct te kunnen honoreren. Dit kan ook gevolgen hebben voor de realisatie van woningbouwprojecten.

Sinds 1 juli 2026 geldt een nieuwe werkwijze voor de verdeling van schaarse transportcapaciteit. Groot- en kleinverbruikers worden sindsdien op één wachtlijst geplaatst en de netbeheerder past het prioriteringskader van de Autoriteit Consument & Markt (hierna te noemen 'ACM') toe. Hierdoor kunnen functies met een groot maatschappelijk belang voorrang krijgen. Woningbouw valt binnen dit kader onder de prioriteitscategorie 3: 'basisbehoeften' (1 = congestieverzachters, 2 = veiligheid). Binnen dezelfde prioriteitscategorie blijft het moment van aanvragen van belang voor de volgorde op de wachtlijst.

Vanaf 1 oktober 2026 komt daar voor woningbouw de werkwijze 'Eerder Aanvragen' bij. Hiermee kan de gemeente al eerder in het planproces transportcapaciteit aanvragen en daarbij een beroep doen op de prioriteit voor woonbehoefte. Dit kan ook voor woningbouwprojecten van externe initiatiefnemers. Projecten kunnen hierdoor eerder op de wachtlijst worden geplaatst dan wanneer pas later in het planproces een reguliere aanvraag wordt gedaan.

Omdat de gemeente aanvragen kan doen voor zowel eigen projecten als projecten van derden, moet dit op een transparante, objectieve en zorgvuldige manier gebeuren. De VNG heeft hiervoor modelbeleidsregels opgesteld. Op basis hiervan zijn de Beleidsregels aanvraag prioriteit transportcapaciteit woningbouwprojecten en scholen 2026 opgesteld. Met dit voorstel wordt het college gevraagd deze beleidsregels vast te stellen.

De extreem korte doorlooptijd is opgelegd door landelijke besluitvorming; we zijn, net als andere gemeenten, verrast door de krappe deadlines. De VNG heeft tevergeefs gepleit voor uitstel van de uiterste aanvraagdatum van 1 oktober en noemt het niet overnemen daarvan onverkoopbaar. Uit afstemming met de overige Friese gemeenten blijkt dat zij tegen dezelfde knelpunten aanlopen en vergelijkbare afspraken maken. Ondanks de hoge druk adviseert de VNG nadrukkelijk om wel deel te nemen: het tijdig indienen van de projecten is noodzakelijk om voor onze woningbouw en scholen een prioritaire positie op de wachtlijst van Liander te verkrijgen.

Beoogd effect

Een transparante en objectieve werkwijze voor het aanvragen van prioriteit en transportcapaciteit voor woningbouwprojecten, zodat projecten die aan de voorwaarden voldoen eerder in het planproces een positie op de wachtlijst voor transportcapaciteit kunnen krijgen.

Argumenten

1.1 'Eerder Aanvragen' biedt de mogelijkheid om eerder in het planproces transportcapaciteit aan te vragen.

Met 'Eerder Aanvragen' kan voor woningbouwprojecten en scholen al in een vroeg stadium (tot 10 jaar) transportcapaciteit worden aangevraagd. Hierdoor kunnen projecten eerder een positie op de wachtlijst krijgen. Dit is relevant omdat netcongestie en de wachttijden voor

transportcapaciteit gevolgen kunnen hebben voor de planning en realisatie van woningbouwprojecten.

1.2 De beleidsregels zorgen voor een duidelijke en gelijke werkwijze.

De gemeente kan 'Eerder Aanvragen' voor zowel eigen woningbouwprojecten en scholen als voor woningbouwprojecten van externe initiatiefnemers. Daarom moet vooraf duidelijk zijn welke projecten hiervoor in aanmerking komen en hoe de volgorde wordt bepaald. De beleidsregels leggen deze werkwijze vast en zorgen ervoor dat alle projecten op dezelfde manier worden beoordeeld. Hiermee wordt ook het risico op ongelijke behandeling en mogelijke aansprakelijkheid beperkt.

1.3 De beleidsregels sluiten aan bij de landelijke werkwijze.

De VNG heeft modelbeleidsregels opgesteld voor 'Eerder Aanvragen' bij woningbouwprojecten. Deze zijn afgestemd met onder andere de ACM, betrokken ministeries en Netbeheer Nederland. De beleidsregels voor Heerenveen zijn gebaseerd op dit model. Hiermee sluiten we aan bij deze werkwijze.

1.4 Vaststelling op korte termijn is nodig om mee te kunnen doen aan de eerste aanvraagronde.

De eerste aanvragen via 'Eerder Aanvragen' worden tussen 1 en 23 oktober 2026 gecoördineerd ingediend bij de netbeheerder. Voor die tijd moet de gemeente initiatiefnemers de mogelijkheid bieden om hun woningbouwproject aan te melden en moeten de projecten worden beoordeeld en op volgorde worden gezet. Om deelname aan deze eerste aanvraagronde mogelijk te maken, is het nodig de beleidsregels op korte termijn vast te stellen.

1.5 Inhoudelijke grip maakt snel handelen mogelijk

Doordat onze woningbouw- en onderwijsprojecten inhoudelijk goed in beeld zijn, kunnen we ondanks de korte termijn snel én onderbouwd handelen.

2.1 Gezien de korte doorlooptijden binnen het proces is mandatering wenselijk

De concerndirecteur Leefomgeving zal worden gemandateerd. Vanwege de extreem korte landelijke deadline is een mandaat noodzakelijk om snel te kunnen handelen. Dit mandaat ziet op het vaststellen en bekendmaken van de volgordelijst volgens de vastgestelde beleidsregels en het ondertekenen van de bestuursverklaring. In het bijgevoegde mandaatbesluit wordt exact benoemd wat wordt gemandateerd. Met de bestuursverklaring garandeert de gemeente richting Liander dat het project reëel is en tijdig wordt gerealiseerd. Dit is een verplichte voorwaarde van de netbeheerder om de aangevraagde netcapaciteit daadwerkelijk toegewezen te krijgen.

3.1 De raad wordt geïnformeerd over de nieuwe werkwijze en de gevolgen hiervan

Netcongestie kan impact hebben op de realisatie van woningbouwprojecten en scholen in Heerenveen. Met 'Eerder aanvragen' krijgt de gemeente een nieuwe rol bij het aanvragen van prioriteit en transportcapaciteit voor woningbouwprojecten en scholen. Het is daarom belangrijk om de raad te informeren over deze ontwikkeling en de manier waarop Heerenveen hiermee omgaat.

Risico's

1.1 De termijn voor de eerste aanvraagronde is kort.

De eerste aanvraagronde loopt van 1 tot en met 23 oktober 2026; voor die tijd moet de volledige procedure doorlopen zijn. De VNG heeft tevergeefs gepleit voor uitstel van deze datum en noemt het vasthouden aan 1 oktober onverkoopbaar. Hoewel deze krappe termijn onwenselijk is, stelt de VNG dat deelname noodzakelijk is: het mislopen van de eerste ronde betekent een latere aanvraagdatum en dus een ongunstigere positie op de wachtlijst van Liander.

1.2 De praktische uitvoering van Eerder Aanvragen is nog niet op alle onderdelen duidelijk.

De werkwijze Eerder Aanvragen is nieuw en landelijk in korte tijd uitgewerkt. Hierdoor zijn er nog vragen over de praktische uitvoering, onder andere over de financiële afhandeling van de aanvragen. Hoe deze werkzaamheden structureel binnen de organisatie worden belegd, moet nog verder worden uitgewerkt. In de beleidsregels zijn geen extra inhoudelijke criteria toegevoegd, zoals sturing op sociale huur of duurzaamheid. Het toevoegen van lokale inhoudelijke wegingsfactoren zou het beoordelingsproces te complex en juridisch kwetsbaar maken. Met het oog op de korte doorlooptijd en de uitvoerbaarheid voor zowel gemeente als netbeheerder is gekozen voor een dit proces.

Kanttekeningen

1.1 Eerder Aanvragen geeft de gemeente een nieuwe rol

Met Eerder Aanvragen treedt de gemeente voor projecten van externe initiatiefnemers op als tussenpersoon richting de netbeheerder. De gemeente beoordeelt welke projecten aan de voorwaarden voldoen, bepaalt op basis van de beleidsregels de volgorde en dient de aanvragen vervolgens in bij Liander. Dit vraagt nu, maar ook na de eerste aanvraagronde, inzet van de gemeente voor het begeleiden, beoordelen en beheren van deze aanvragen.

1.2 Het college kan ervoor kiezen de beleidsregels niet vast te stellen.

Gemeente Heerenveen kan in dat geval niet deelnemen aan de eerste gecoördineerde aanvraagronde van Eerder Aanvragen. Woningbouwprojecten en scholen kunnen op een later moment alsnog worden ingediend, maar hebben dan een latere aanvraagdatum dan wanneer zij in oktober waren ingediend. Het directe risico hiervan is dat buurgemeenten die op hetzelfde onderstation (OS) zijn aangesloten hun projecten wél tijdig indienen en daarmee de nog beschikbare netcapaciteit definitief claimen. Vanaf 1 januari 2027 kan bovendien ook de eventueel resterende capaciteit uit de voormalige reservering voor kleinverbruik beschikbaar komen voor niet-prioritaire aanvragen.

1.3 Niet ieder woningbouwproject komt in aanmerking voor Eerder Aanvragen.

Aan het proces Eerder Aanvragen zijn voorwaarden verbonden, maar met name voor het verkrijgen van prioriteit op de wachtlijst geldt een strengere bewijslast. Hiervoor moet bijvoorbeeld worden aangetoond dat er een overeenkomst met de initiatiefnemer is, het project in het omgevingsplan past en de benodigde transportcapaciteit hard onderbouwd kan worden. Projecten die nog onvoldoende zijn uitgewerkt, kunnen weliswaar 'eerder' worden ingediend, maar komen nog niet in aanmerking voor een prioritaire positie bij Liander.

1.4 'Eerder Aanvragen' geeft geen garantie op transportcapaciteit.

'Eerder Aanvragen' zorgt ervoor dat een project eerder een positie op de wachtlijst kan krijgen. De netbeheerder bepaalt uiteindelijk of en wanneer transportcapaciteit beschikbaar komt. De gemeente kan dit daarom niet garanderen.

1.5 Aanmelddatum blijft leidend binnen categorie 3: basisbehoeften.

Binnen de woningbouw geldt bij de netbeheerder geen inhoudelijke prioritering; aanvragen worden verwerkt op volgorde van binnenkomst. Een project met een latere opleverdatum (bijvoorbeeld 2035) dat nu wordt aangemeld, krijgt daardoor voorrang op een project dat later wordt ingediend maar eerder gereed is. In de beleidsregels zijn geen extra inhoudelijke criteria toegevoegd, zoals sturing op sociale huur of duurzaamheid. Het toevoegen van lokale inhoudelijke wegingsfactoren zou het beoordelingsproces te complex en juridisch kwetsbaar maken. Met het oog op de korte doorlooptijd en de uitvoerbaarheid voor zowel gemeente als netbeheerder is gekozen voor dit proces.

Communicatie

Na vaststelling door het college worden de beleidsregels officieel gepubliceerd en wordt de aanmeldprocedure voor woningbouwprojecten en scholen opengesteld. Initiatiefnemers krijgen hiermee de gelegenheid tot en met zondag 6 september hun projecten aan te melden via een formulier op de website.

Tegelijk wordt in beeld gebracht voor welke woningbouwprojecten al transportcapaciteit is aangevraagd en welke projecten mogelijk in aanmerking komen voor 'Eerder Aanvragen'. Dit zijn projecten waar nog geen ontwikkelaar aan is verbonden, maar wel binnen 10 jaar gerealiseerd moeten worden.

De aangemelde projecten worden beoordeeld en gerangschikt op basis van de vastgestelde beleidsregels. De hieruit voortvloeiende concept-volgordelijst wordt ter definitieve vaststelling voorgelegd aan de gemandateerde Concerndirecteur Leefomgeving. Na vaststelling worden de geaccepteerde projecten formeel ingediend bij Liander.

In verband met de korte doorlooptijd zijn inwoners, projectontwikkelaars en marktpartijen voorafgaand aan dit besluit al per mail (zover contactgegevens bekend), via de gemeentelijke website en LinkedIn geïnformeerd over de aanvraagmogelijkheid. Na vaststelling en publicatie van de beleidsregels informeren wij opnieuw dat de aanvragen kunnen worden ingediend. De gemeenteraad wordt geïnformeerd via bijgevoegde raadsbrief.

Financiën

Aan het vaststellen van de beleidsregels zelf zijn geen directe financiële gevolgen verbonden; de uitvoeringskosten (beoordeling, communicatie, administratie) worden binnen de bestaande budgetten opgevangen. Voor het daadwerkelijk aanvragen van transportcapaciteit kan Liander een aanbataling of voorfinanciering verlangen. Voor projecten van externe initiatiefnemers is het uitgangspunt dat deze kosten volledig voor rekening van de initiatiefnemer komen; dit wordt vastgelegd in het aanmeldformulier vóórdat de aanvraag bij Liander wordt ingediend.

Tijdens het bestuurlijk overleg tussen de ministeries van EZK en BZK, Netbeheer Nederland, ACM, IPO en de VNG is afgesproken dat betrokken partijen zich eraan committeren dat de uiteindelijke aanbetalingskosten niet voor rekening van gemeenten komen. Het alternatief voor de aanbetalingsregeling moet borgen dat de wachtlijst een betrouwbaar beeld blijft geven van de daadwerkelijke capaciteitsvraag; zodra de precieze uitwerking hiervan bekend is, worden we hierover nader geïnformeerd.

Doordat de werkwijze Eerder Aanvragen in korte tijd en nog niet is volledig uitgewerkt zijn er (onder andere) nog vragen over de financiële afhandeling van de aanvragen. Deze punten worden de komende

periode verder uitgezocht. Uitgangspunt is dat eventuele kosten voor aanvragen van externe initiatiefnemers niet voor rekening van de gemeente komen. De kosten voor scholen komen voor rekening van de gemeente, overeenkomstig de huidige systematiek.

Duurzaamheid

Afstemming met andere afdelingen

Afgestemd met:

- Financiën
- JZ&I
- Communicatie
- Wonen

Afstemming met Griffie

Bijlagen

Bijlage 1: Beleidsregels aanvraag prioriteit transportcapaciteit woningbouwprojecten en scholen Heerenveen 2026

Bijlage 2: Raadsbrief 'Eerder Aanvragen'

Bijlage 3: Mandaatbesluit aanvraag prioriteit transportcapaciteit woningbouwprojecten en scholen Heerenveen 2026